

16

मुम्बईनगरम्

- (घ) अत्र कानि दर्शनीयानि स्थलानि? मत्र कानि दर्शनीयानि स्थलानि यथा गेट 9
 (ङ) स्थानीय-रेलयानेषु प्रतिदिनं किं दृष्टिपथम् आगच्छति? काफ इष्टिमा, नेहा विद्या केंद्र, सिद्धि विनायक मठि
इत्यादि, स्थानीय-रेलयानेषु प्रतिदिनं यात्रिकाणा
मत्र सम्मर्दे दृष्टिपथम् आगच्छति।

3. रेखांकितपदम् आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत।

(रेखांकित पद के आधार पर प्रश्न निर्माण कीजिए। Frame questions on the basis of underlined words.)

- (क) अध्यापिका प्रश्नानां समाधानं करोति। (कस्य, केषाम्, कासाम्)

 (ख) पूर्वम् अत्र सप्त लघुद्वीपाः आसन्। (कति, कतयः, कतिः)

 (ग) इदं राष्ट्रस्य बृहत्तमम् पत्तनम्। (कीदृशी, कीदृशम्, कीदृशः)

 (घ) जनाः तानि (चलचित्राणि) सोत्साहं पश्यन्ति। (कदा, कथम्, किमर्थम्)

4. उचित-विकल्पं चित्वा वाक्यपूर्तिं कुरुत।

(उचित विकल्प चुनकर वाक्य पूर्ति कीजिए। Pick out the appropriate option and complete the sentences.)

- (क) मुम्बई-नगरे अनेके.....वसन्ति। (अभिनेता, अभिनेतारः, अभिनेताराः)
 (ख) अत्र प्रतिवर्षम्.....चलचित्राणि निर्मितानि। (अनेक, अनेके, अनेकानि)
 (ग) मुम्बई भारतस्य.....कथ्यते। (प्रवेशद्वार, प्रवेशद्वारः, प्रवेशद्वारम्)
 (घ) अत्र पर्यटकाः.....अपि आगच्छन्ति। (जलमार्गात्, जलमार्गेण, जलमार्गे)
 (ङ) देशस्य अन्येभ्यः प्रदेशेभ्यः जनाः अत्र.....आगच्छन्ति। (आजीविकाम्, आजीविकाय, आजीविकायै)

मूल्यपरकम्

- विविध-धर्मावलम्बिनः कथं वसेयुः? परस्परं विरोधेन अथवा सद्भावेन? (विभिन्न धर्मों के मानने वालों को आपस में किस प्रकार रहना चाहिए? विरोधपूर्वक या सद्भावना के साथ?)
- किम् सर्वेषाम् सम्प्रदायानाम् उत्सवेषु उल्लासपूर्वक सहभागं कुर्यात्? (क्या सभी संप्रदायों के उत्सवों में उल्लासपूर्वक सहभागिता करनी चाहिए?)

विषय-संवर्धनात्मकम्

- देश के विभिन्न राज्यों की राजधानी के विषय में जानकारी प्राप्त कीजिए-प्रत्येक की विशेषता क्या है। संचिका में चित्र लगाएँ। यथा-अमृतसर का स्वर्ण मंदिर, दिल्ली का कुतुब मीनार आदि। वहाँ की मुख्य भाषा संस्कृति आदि का भी पता लगाएँ तथा कक्षा में चर्चा करें।
- महानगर मुंबई के विषय में पाँच वाक्य संस्कृत में लिखें। वाक्य सरल व संक्षिप्त हों।

मौखिकम्

• एकपदेन उत्तरत।

(एक पद में उत्तर दीजिए। Answer in one word only.)

(क) मुम्बई कस्य प्रदेशस्य राजधानी?

(ख) अत्र जनानां मुख्या भाषा का?

(ग) मुम्बई भारतस्य किं कथ्यते?

(घ) अत्र विभिन्नानां संस्कृतीनां किं दृश्यते?

(ङ) प्रतिदिनं केषां सम्मर्दः दृष्टिपथम् आगच्छति।

(महाराष्ट्रस्य, उत्तरप्रदेशस्य, गुजरातस्य)

(हिन्दी, गुजराती, मराठी)

(पत्तनम्, महानगरम्, प्रवेशद्वारम्)

(वाणिज्यिक-केन्द्रम्, बहुसंख्यकम्, सम्मिश्रणम्)

(चलचित्राणाम्, संस्कृतीनाम्, यात्रिकाणाम्)

लिखितम्

1. परस्परमेलनम् कुरुत।

(परस्पर मेल कीजिए। Match the following.)

- I. (क) प्रियम् (i) अभिनेतारः
 (ख) सुविख्याताः (ii) लघुद्वीपाः
 (ग) अनेकानि (iii) भोजनम्
 (घ) बहुसंख्यकम् (iv) आकर्षण-केन्द्रम्
 (ङ) सप्त (v) उद्योगः
 (च) महान् (vi) महानगरम्
 (छ) मुख्यम् (vii) चलचित्राणि
- II. (क) जनानाम् (i) प्रवेशद्वारम्
 (ख) चलचित्राणाम् (ii) तरङ्गाः
 (ग) यात्रिकाणाम् (iii) मण्डलम्
 (घ) संस्कृतीनाम् (iv) गीतानि
 (ङ) भारतस्य (v) भाषा
 (च) समुद्रस्य (vi) सम्मिश्रणम्
 (छ) सूर्यस्य (vii) सम्मर्दः

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत।

(पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए। Answer in a sentence.)

(क) मुम्बई इति नगरस्य नाम कदा संवृतम्?

(ख) इदं नगरम् भारतस्य प्रवेश-द्वारं कथं कथ्यते?

(ग) एतस्मिन् नगरे कासाम् सम्मिश्रणं दृश्यते?

मुम्बई इति नाम १५७५ तमे वर्षे जातम्
 ये पर्यटकाः यात्रिणः च मानसि धामसामर्थे
 भारतम् आगच्छन्ति तानि सद्यः प्रथमं मुम्बई नगरं
 प्रविशन्ति भेल इदं प्रवेशद्वारं कथ्यते।
 (ग) एतस्मिन् नगरे विभिन्नानां संस्कृतयुगानां
 संस्कृतीनां च सम्मिश्रणं दृश्यते।